

REPUBLIC OF TURKEY
COUNCIL OF STATE
FOURTEENTH CHAMBER

Docket No: 2018/5091

Decree No: 2018/8330

Appeal Requests : **1- (Defendant):** Ministry of Environment and Urbanization - ANKARA

Acting : Tuba Çitil, Legal Counselor – at the Same Address

2- Intervening Party (with the Defendant): GURMAT ELECTRIC GENERATION CO. INC.

Acting : Arsin Demir, Attorney-at-Law
Adalet Mah. 2131/18 Sok. Demir&Demir Apt. No:16
K:2 D:2 K:3 D:3 Bayraklı/İZMİR

Opposing Party

(Claimant) : Aydın Environment and Nature Society

Acting : Akın Yakan, Attorney-at-Law
Hükümet Bulv. 1 Sk. No:10 AYDIN

Request in Brief : It is requested that the decree given of the 2nd Administrative Court of Aydın dated 24/09/2018 and numbered E: 2017/759, K: 2018/886 be reversed; on the grounds that that it is incongruent with the due process of law and the law itself.

Defense in Brief : Rejection of the claim

Council of State

Investigation Judge : Nagihan Pınar Kumcu

Considerations : *In order to clarify whether the project in question can be realized in the said area in accordance with the Law No. 3573, it should first be determined that the facility to be established within the scope of this project is one of the facilities that produce chemical waste that will prevent vegetative and generative development of olive groves. In order to determine its distance, it is considered that the decision of the Court should be overturned on the grounds that it is necessary to make an additional decision of the expert or, if necessary, to conduct an exploration and an expert examination at the site.*

ON BEHALF OF THE TURKISH NATION

14th Chamber of the Council of State decreed that, as the dossier had been duly completed, the case was negotiated without any decision on the request for the suspension of the execution.

*Case; Environment and Urbanization in respect of the project "Efe-8 Geothermal Power Plant (2*25 = 50 MWe)" planned to be realized by the intervener on the immovable numbered 115, 5-6-7 parcel in Ömerbeyli, Germencik District, Aydın Province, requests the repealing of the decision given by the Ministry of Environment, Environmental Impact Assessment, Permit and Inspection General Directorate of 15/06/2017, numbered 4608 titled "Environmental Impact Assessment (EIA) Positive." Administrative Court; considering the report submitted by the experts, prepared at the end of exploration and expert examination conducted in order to solve the dispute, evaluated as a whole, that the information and documents contained in the file denoted that the project will have significant environmental impacts, the area where the project will be implemented, geography as a whole, both life and plant diversity, and considering the potential future impacts of the project and the risks and impacts emphasized in the expert reports, concluded that the EIA positive decision will be annulled due to the lack of law. The decree was appealed by the defendant and the intervening party.*

REPUBLIC OF TURKEY
COUNCIL OF STATE
FOURTEENTH CHAMBER

Docket No: 2018/5091

Decree No: 2018/8330

Article 10 of the Environmental Law No. 2872 stipulates that: "Institutions, organizations, and enterprises that may cause environmental problems as a result of the activities they plan to carry out are obliged to prepare an Environmental Impact Assessment Positive Decision or an Environmental Impact Assessment Not Required Decision; otherwise approval, permission, incentives, construction, and licenses shall not be given..."

***Article 4** of the Environmental Impact Assessment Regulation published in the Official Gazette dated 25/11/2014 No. 29186 and in force on the date of the commencement of the procedure states that; **Environmental Impact Assessment Not Required:** Is a decree given by the Ministry in consideration of the evaluations made in accordance with the Projects Subject to Selection Criteria, demanding that the possible negative impacts of the project on the environment shall be within acceptable limits as mentioned in relevant legal procedures based on scientific principles hence verifies that the project is not detrimental to the environment. **Environmental Impact Assessment Positive Decision:** Is defined as a decree given by the Ministry in regards to the Environmental Impact Assessment Report, taking into account the assessments made by the Scoping and Evaluation Commission, it was decided that the negative impacts of the project on the environment would be carried out upon the determination that the adverse impacts of the project are found to be acceptable on the basis of relevant legislation and scientific principles. **Article 6** stipulates that "(1) Natural or legal persons who are planning to realize a project within the scope of this Regulation, for the projects subject to Environmental Impact Assessment, shall have ministry competent institutions/organizations prepare and submit the EIA Application File, EIA Report, and the Project Introduction File for the projects to be implemented in accordance with the Selection Qualification Criteria, and are obliged to abide by the commitments they thereby make; (2) In the process of fulfilling the provisions of this Regulation, Public institutions and/or organizations are obliged to provide all kinds of information, documents, and opinions on the subject to be requested by the project owners or the institutions/organizations authorized by the Ministry; (3) Unless the Environmental Impact Assessment Positive approval decision or the Environmental Impact Assessment Not Required decision is taken for the projects subject to this Regulation, incentives, approvals, permits, construction and use licenses shall not be granted for the projects proposed; (4) Before the decision is made according to the provisions of this Regulation, the process shall be terminated, irrespective of the stage, should the realization of the project is found to be incongruent with the prevailing legislation. **Article 7** stipulates that **a)** For the projects listed in Annex-I **b)** For the projects that have been approved for implementation by "EIA Required", **c)** In case of capacity expansion and/or development of the projects that are deemed to be out of scope, the present project capacity together with the total project capacity and anticipated capacity increases, an EIA Report must be prepared corresponding a threshold value or above as specified in Annex-1. In **Article 15** it is stated that **a)** For the projects listed in Annex-I list **b)** For the projects which have been decided to be implemented necessitating an "EIA Required", **c)** In case of capacity expansion and/or expansion of the projects considered out of scope, the total project capacity and capacity increases EIA Report must be prepared for projects with a threshold value or above specified in Annex-1. **Article 17** concludes that; **"The Ministry examines and evaluates the Project Introduction Files within the framework of the criteria set out in Annex 4.** The Ministry, if deemed necessary at this stage, provides comprehensive information on the project via institutions/organizations authorized by the Ministry, and has the competent organizations provide equipment, and conduct analysis, (2) Within fifteen (15) working days Ministry shall complete its review and evaluation, and within five (5) working days declares its decision pertaining to "EIA Required" or "EIA is not required;" notifies the project owner and the institutions/organizations authorized by the Ministry. Office of the Governor publicizes the decree through Internet and bulletin boards.*

Article 55 of the List of Applicable Projects mentioned in Annex-2 of the Selection-Screening Criteria appended to the aforementioned By-Law rules that; **for mining, petroleum and geothermal resource exploration projects (excluding the surveys done by seismic, electric, magnetic, electromagnetic, geophysics etc. means)** decision for EIA report, as to its necessity, may be issued on the information as provided in the Project Information File.

On the other hand; as stipulated in Article 20 of Law No. 3573 on "Improvement of Olive Cultivation and Inoculation of Wild"; "In olive groves and at least **3 kilometers from these fields**, except for the olive oil factory, any plant that leaves chemical wastes produces dust and smoke that will prevent the vegetative and generative development of olive groves, **shall not be installed and operated.**"

Article 4 of the By-Law on the "Improvement of Wild Olives Cultivation through Vaccination" issued in the Official Gazette dated 03/04/1996 No: 22600 propounds that "Olive grove: Wild olive groves, pistacias, and carnations located outside the borders of a forest are in the state and saving of the State. In Article 23 of the Law on the Development of Peasants' Development, which is defined as a minimum of 25 decares of olive trees and shrubs (amended by the regulation published in the Official Gazette dated 03/04/2012 and numbered 28253); In olive groves and at least three kilometers away from these fields, chemical waste, dust and smoke generating facilities that will prevent the vegetative development and proliferation of olive trees cannot be constructed and operated. The construction and operation of olive oil factories and small scale agricultural holdings in these areas is subject to the permission of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock. But; **the absence of alternative sites and compliance with the Environmental Impact Assessment Report (EIA), if it is determined by the Ministry research institutes or universities that the vegetative and generative development of the plants will not harm;**

- a) Technological greenhouse investments originating from geothermal energy,
- b) Plans and investments decided by public ministries,
- c) Electricity generation facilities based on renewable energy sources,
- ç) Mining activities, petroleum and natural gas exploration and operation activities,
- d) Strategic needs for defense,

those who wish to engage in the activities mentioned above, they apply to the highest civilian supervisor of the district with the approved documents of the relevant Ministries. The applicant establishes an olive orchard in the area to be considered by the provincial/district directorate of equivalent size according to the condition of taking measures to prevent the damages determined by the EIA report in the environment and in accordance with the planting norms.

The negative response shall be notified to the applicant in writing. Legal actions shall be taken in accordance with the general provisions by the authorities to execute the activities without the permission.

Objections to the decisions made by the governors under this article. The Ministry evaluates the decision.

In the proceedings brought against the definition of "Olive Grove" and the Article 23 of the same Regulation; With the decision of the 8th Chamber of the Council of State on the date of 19/02/2015, numbered E: 2012/4992, K: 2015/996, ... Although the definition of olive grove is not made clear, there is not a minimum size requirement to determine an area as an olive grove. Article 3 of the Law No. 3573 states that "... the areas identified shall be plotted into parcels of at least 25 acres in accordance with the principles to be determined by the Ministry, taking into account the local currencies", has been brought in relation to the parcels to be allocated to There is no provision for minimum size requirement for olive groves. In this case; According to the provisions of the Law for the protection and improvement of olive groves, and for establishing new olive grove areas, it is

**REPUBLIC OF TURKEY
COUNCIL OF STATE
FOURTEENTH CHAMBER**

Docket No: 2018/5091

Decree No: 2018/8330

not possible to narrow down or reduce the olive groves and to determine an area as an olive groves. There is no legal compliance in the definition of olive oil field in Article 4 of the Regulation on the Improvement of Olive Cultivation, Regulation on Immunization/Immunization of the Wild Olives.

Considering the provision of Article 23 of the regulation; Article 1 of the first paragraph of paragraph 1 of the provisions of the Regulation on the basis of the Regulation mentioned in Article 20 of the above-mentioned article and therefore there is no violation of the law. On the other hand, with the regulation introduced in the remainder of the article, there is no alternative area and it is possible to carry out technological greenhouse investments in geothermal resources in olive fields, provided that it is in compliance with the Environmental Impact Assessment Report (EIA), establish energy production facilities, mining, oil and natural gas exploration and operation activities are possible; moreover, without specifying the framework and boundaries, it is possible to realize the strategic needs for the defense and the plans and investments, which have been decided by the Ministries. According to the article 20 of the above-cited Article 20 of the regulation, the olive oil fields and olive oil fields within 3 kilometers of the olive groves in this area will prevent the development of chemical wastes that will prevent the development of the plant, dust and smoke shall not be made and shall not be done, will be done in these areas it is seen that the establishment of olive oil factories and small scale agricultural industrial enterprises is subject to the permission of the Ministry. In other words, considering the general protective provisions of the Law no. 3573, it is not possible to construct a plant that produces dust and smoke, leaving chemical waste outside the olive oil plant and small scale agricultural enterprises, within three kilometers of the olive grove and these sites. Moreover, no provision has been made in the Law No. 3573 on the facilities listed in Article 23 of the Regulation, even under certain conditions. However, taking into consideration that the olive groves within the boundaries of the municipality, which are considered as an exception to the fact that the olive groves cannot be narrowed, should not exceed 10% of the olive groves if the total construction including infrastructure and social facilities is taken into consideration within the scope of zoning borders how the large scale facilities such as electricity generation facility, oil and gas exploration enterprises will provide the mentioned rate of construction is also unexplainable. As a result, the aforementioned section of Article 23 of the Regulation contains provisions contrary to the provisions of the Law which is based on the Law and contrary to the purpose of the protection which the Law considers the grounds that the first paragraph of Article 23 is within olive groves and at least three kilometers from these fields. The plant that produces chemical waste, dust and smoke that will prevent the vegetative development and proliferation of the trees cannot be built and operated. The construction and operation of olive oil factories and small scale agricultural holdings in these areas is subject to the permission of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock. It is understood that the decision on the rejection of the case in the sense of in Article 4 and the other parts of Article 23 is decided.

*Examining the file; Environment and Urbanization in respect of the project "Efe-8 Geothermal Power Plant (2 * 25 = 50 MWe)" which is planned to be carried out by the intervener on the immovable numbered 115, 5-6-7 parcel in Ömerbeyli, Germencik District, Aydın Province. Ministry of Environment, Environmental Impact Assessment, Permit and Inspection of the General Directorate on 15/06/2017, 4608 numbered "EIA Positive" decision is given, with the request for the cancellation of this decision is opened, the Administrative Court; In order to solve the dispute, environmental engineering department, mining engineering department, agricultural faculty, soil science and plant nutrition department, geophysical engineering department, mechanical engineering, geological engineering department, department of electrical and electronic engineering and city and regional planning department the expert report prepared as a result of the expert examination; The subject matter of the project, which is known as the Binary Cycle system, will be carried out by geothermal energy production, geothermal fluids contain heavy metals and chemicals as well as variable amounts of non-condensable gases depending on the reservoir conditions. Content of non-condensable gases released during the operation phase of the geothermal power plant due to the loss of fluid, pressure and temperature in*

*İşbu Çeviri TÜRKÇE Aslından
İNGİLİZCE'ye Tarafından ve
Aslına Sadık Kalınarak Yapılmıştır.
Yeminli Mütercim - Tercüman*

İşbu Çeyirinin Bairemizde
Kimliği Saklı Yeminli Tercümanımız
Bektaş TUMOK Tarafından
TÜRKÇE' den İNGİLİZCE' ye Yapılmış
Olduğunu Onaylıyorum.

Temyiz İsteminde Bulunanlar : 1- (Davalı): Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - ANKARA
Vekili : Tuba Çitil, Hukuk Müşaviri - Aynı yerde

2- Müdahil (Davalı Yanında): Gürmat Elektrik
Üretim A.Ş.
Vekili : Av. Arsin Demir
Adalet Mah. 2131/18 Sok. Demir&Demir Apt.
No:16 K:2 D:2 K:3 D:3 Bayraklı/İZMİR

Karşı Taraf (Davacı) : Aydın Çevre ve Doğa Derneği
Vekili : Av. Akın Yakan
Hükümet Bulv. 1 Sok. No:10 AYDIN

İstemin Özeti : Aydın 2. İdare Mahkemesinin 24/09/2018
günlü, E:2017/759, K:2018/886 sayılı kararının; usul ve yasaya uygun olmadığı ileri sürülerek
bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : İstemin reddi gerektiği savunulmaktadır.
Danıştay Tetkik Hakimi : Nagihan Pınar Kumcu
Düşüncesi : Dava konusu projenin 3573 sayılı Kanun
uyarınca söz konusu alanda yapılıp yapılamayacağının açıklığa kavuşturulabilmesi için, öncelikle
bu proje kapsamında kurulacak tesisin, zeytinliklerin vegatatif ve generatif gelişmesine mani
olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesislerden olup olmadığının tespit edilmesi ve
dava konusu proje alanının zeytinlik sahalara olan mesafesinin belirlenmesi amacıyla ek bilirkişi
raporu alınarak ya da gerekirse mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak uyumsuzluğun
esas hakkında yeniden bir karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle Mahkeme kararının bozulması
gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, dosyanın tekemmül ettiği
görüldüğünden, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmeksizin işin gereği
görüldü:

Dava; Aydın İli, Germencik İlçesi, Ömerbeyli Mahallesi, 115 ada, 5-6-7 parsel sayılı
taşınmaz üzerinde davalı yanında müdahil tarafından yapılması planlanan "**Efe-8 Jeotermal
Enerji Santrali (2*25=50 MWe)**" projesi ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki
Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğünce verilen 15/06/2017 günlü, 4608 sayılı
"**Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu**" kararının iptali istemiyle açılmış, İdare
Mahkemesince; dosyada bulunan bilgi ve belgeler ile uyumsuzluğun çözümü amacıyla yaptırılan
keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen bilirkişi raporunun birlikte değerlendirildiğinde,
dava konusu projenin önemli çevresel etkilerinin olacağı, projenin uygulanacağı saha, coğrafya bir
bütün olarak değerlendirildiğinde, gerek canlı ve bitki çeşitliliği ve gerekse de Aydın ilinin ve
projenin uygulanacağı sahanın tarımsal potansiyeli ile projenin olası etkileri dikkate alındığında ve
bilirkişi raporlarında da vurgulanmış risk ve etkiler sebebiyle dava konusu ÇED olumlu kararında
hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiş, bu karar, davalı idare ile davalı
yanında müdahil tarafından temyiz edilmiştir.

n.b. *İşbu Çeviri TÜRKÇE Aslından
İngilizce'ye Çevrilmiştir ve
Aslına Sadık Olunarak Yapılmıştır.*

2872 sayılı Çevre Kanununun 10. maddesinde, "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez..." hükmüne yer verilmiştir.

25/11/2014 günlü, 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin **4. maddesinde; Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı:** Seçme Eleme Kriterlerine Tabi Projeler hakkında yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı, **Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı:** Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Kapsam Belirleme ve İnceleme Değerlendirme Komisyonunca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun saptanması üzerine gerçekleşmesinde sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı olarak tanımlanmış, **6. maddesinde;** "(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek veya tüzel kişiler; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeleri için; ÇED Başvuru Dosyasını, ÇED Raporunu, Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak projeler için ise Proje Tanıtım Dosyasını, Bakanlıkça yeterli verilmiş kurum/kuruluşlara hazırlatmak, ilgili makama sunulmasını sağlamak ve proje kapsamında verdikleri taahhütlere uymakla yükümlüdürler. (2) Kamu kurum/kuruluşları, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesi sürecinde proje sahiplerinin veya Bakanlıkça yeterli verilmiş kurum/kuruluşların isteyeceği konuya ilişkin her türlü bilgi, doküman ve görüşü vermekle yükümlüdürler. (3) Bu Yönetmeliğe tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. (4) Bu Yönetmelik hükümlerine göre karar tesis edilmeden önce, projenin gerçekleştirilmesinin mevzuat bakımından uygun olmadığının tespiti halinde, aşamasına bakılmaksızın süreç sonlandırılır." hükmüne, **7. maddesinde;** "Bu Yönetmeliğin; **a) EK-I listesinde yer alan projelere b) "ÇED Gereklidir" kararı verilen projelere, c) Kapsam dışı değerlendirilen projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesinin planlanması halinde, mevcut proje kapasitesi ve kapasite artışları toplamı ile birlikte projenin yeni kapasitesi Ek-1 listesinde belirtilen eşik değer veya üzerinde olan projelere, ÇED Raporu hazırlanması zorunludur."** hükmüne, **15. maddesinde;** "Bu Yönetmeliğin; **a) EK-I listesinde yer alan projelere b) "ÇED Gereklidir" kararı verilen projelere, c) Kapsam dışı değerlendirilen projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesinin planlanması halinde, mevcut proje kapasitesi ve kapasite artışları toplamı ile birlikte projenin yeni kapasitesi Ek-1 listesinde belirtilen eşik değer veya üzerinde olan projelere, ÇED Raporu hazırlanması zorunludur."** hükmüne, **17. maddesinde ise; "Bakanlık, Proje Tanıtım Dosyalarını ek-4'te yer alan kriterler çerçevesinde inceler ve değerlendirir. Bakanlık, bu aşamada gerekli görülmesi halinde Bakanlıkça yeterli verilmiş kurum/kuruluşlardan proje ile ilgili geniş kapsamlı bilgi vermesini, araç gereç sağlamasını, yeterliği kabul edilebilir kuruluşlarca analiz, deney ve ölçümler yapmasını veya yaptırmasını isteyebilir. (2) Bakanlık on beş (15) iş günü içinde inceleme ve değerlendirmelerini tamamlar. Proje hakkında "ÇED Gereklidir" veya "ÇED Gerekli Değildir"**

İşbu Çeviri TÜRKÇE Aslından
İNGİLİZCE'ye Tarafından ve
Aslına Sadık Kalınarak Yapılmıştır.

n.b.

2

kararını beş (5) iş günü içinde verir, kararı Valiliğe, proje sahibine ve Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlara bildirir. Valilik, bu kararı askıda ilan ve internet aracılığıyla halka duyurur." düzenlemesine yer verilmiştir.

Anılan Yönetmeliğe ekli EK-2 Seçme-Eleme Kriterleri Uygulanacak Projeler Listesinin 55. maddesinde; **maden, petrol ve jeotermal kaynak arama projeleri, (Sismik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, jeofizik vb. yöntemle yapılan aramalar hariç) seçme-eleme kriterine tabi tutularak** bu projeler için sunulan Proje Tanıtım Dosyası üzerinden ÇED raporu hazırlanmasına gerek olup olmadığına karar verilebileceği, düzenlenmiştir.

Diğer taraftan; 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanunun 20. maddesinde; "Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az **3 kilometre mesafede** zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegetatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis **yapılamaz ve işletilemez.**" hükmü yer almaktadır.

03/04/1996 tarihli ve 22600 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Zeytinciliğin Islahı Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin (03/04/2012 günlü ve 28253 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Yönetmelikle değiştirilen) 4. maddesinde; "Zeytinlik Saha: Orman sınırları dışında bulunan ve Devletin hüküm ve tasarrufunda olan yabani zeytinlik, antepfıstığı ve harnupluklar ve her nevi sakız çeşitleri veya şahıs arazisi olan tapuda bu şekilde kayıtlı sahalardan orman sınırları dışında olup da 17/10/1983 tarihli ve 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında bulunmayan zeytin yetiştirmeye elverişli makilik ve fundalıklardan oluşan en az 25 dekarlık alan" olarak tanımlanmış, (03/04/2012 günlü ve 28253 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilen) 23. maddesinde ise; Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az üç kilometre mesafede zeytin ağaçlarının bitkisel gelişimini ve çoğalmalarını engelleyecek kimyevi atık, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez. Bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal işletmelerin yapımı ve işletilmesi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın iznine bağlıdır. Ancak; **alternatif alan bulunmaması ve Çevresel Etki Değerlendirme Raporu (ÇED)'na uygun olması, bitkilerin vegetatif ve generatif gelişimine zarar vermeyeceği Bakanlık araştırma enstitüleri veya üniversiteler tarafından belirlenmesi durumunda;**

a) **Jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımları,**
b) Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plan ve yatırımlar,
c) Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesisleri,
ç) İlgili Bakanlıkça kamu yararı kararı alınmış madencilik faaliyetleri petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetleri,

d) Savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçlar,
için, yukarıda belirtilen faaliyetlerde bulunmak isteyenler, ilgili Bakanlıkların onaylı belgeleri ile mahallin en büyük mülki amirine başvurur. Müracaat sahibi, çevrede oluşabilecek ÇED raporu ile belirlenmiş zararları önleyecek tedbirleri almak koşulu ve dikim normlarına uygun, eşdeğer büyüklükte il/ilçe müdürlüğünce uygun görülecek alanda zeytin bahçesi tesis eder.

Olumsuz cevap başvuru sahibine yazı ile tebliğ edilir. İzin alınmaksızın yapılan faaliyetlerin yürütülmesi yetkililerce men edilerek, umumi hükümlere göre kanuni takibat yapılır.

Bu madde kapsamında valiliklerce verilen kararlara yapılan itirazlar, Bakanlık tarafından değerlendirilerek karara bağlanır." hükmüne yer verilmiştir.

n.b.

İşbu Çeviri TÜRKÇE Aslından
İNGİLİZCE'ye Tercüme ve
Aslına Sadık Çeşitli Tercüme
Yeminli Tercüman - İrcuman

3

Söz konusu "Zeytinlik Saha" tanımının ve aynı Yönetmeliğin 23. maddesinin iptali istemiyle açılan davada; Danıştay Sekizinci Dairesinin 19/02/2015 günlü, E:2012/4992, K:2015/996 sayılı kararıyla: "...Zeytinciliğin Islahı, Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin dava konusu edilen 4. maddesindeki "zeytinlik saha" tanımı ile, bir alanın zeytinlik saha olarak belirlenebilmesi için asgari 25 dekarlık bir büyüklüğe sahip olma şartı getirilmiştir. Oysa, Yönetmeliğe temel olan 3573 sayılı Kanun'da, zeytinlik saha tanımı açık olarak yapılmamakla birlikte, bir alanın zeytinlik saha olarak belirlenebilmesi için asgari bir büyüklük koşulu bulunmamaktadır. Her ne kadar 3573 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, "...tespit edilen alanlar yerel koşullar dikkate alınmak suretiyle Bakanlık tarafından belirlenecek esaslara göre en az 25 dönümlük parseller halinde parsellenir" ifadesi yer almakta ise de, bu ifade, zeytin yetiştirmeye elverişli olduğu tespit edilmiş alanlardan ilgililere tahsis edilecek parsellere ilişkin olarak getirilmiş olup, zeytinlik alanlar hakkında asgari büyüklük şartı getiren bir hüküm içermemektedir. Bu durumda; Kanun'un zeytinlik alanları korumaya, iyileştirmeye ve yeni zeytinlik alanlar kurmaya yönelik hükümleri gereği zeytinlik alanların daraltılması, küçültülmesi mümkün olmadığından ve Kanun'da bir alanın zeytinlik saha olarak saptanabilmesi için asgari bir büyüklük şartı getirilmediğinden, Kanunun lafzına ve ruhuna aykırı olarak, Kanun metninde olmayan bir sınırlama getirdiği görülen Zeytinciliğin Islahı, Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmeliğin dava konusu edilen 4. maddesindeki "zeytinlik saha" tanımında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Yönetmeliğin dava konusu edilen 23. maddesi hükmüne bakıldığında; maddenin 1. fıkrasının ilk iki cümlesinde yer verilen düzenlemelerin Yönetmeliğin dayanağı Kanun'un yukarıda bahsedilen 20. maddesinde de yer aldığı görülmekte olup dolayısıyla maddenin bu kısmı itibarıyla hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Diğer taraftan maddenin kalan kısmında getirilen düzenleme ile, alternatif alan bulunmaması ve Çevresel Etki Değerlendirme Raporu (ÇED)'na uygun olması koşuluyla, **zeytinlik sahalarda, jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımlarının yürütülebilmesi**, enerji üretim tesislerin kurulabilmesi, madencilik, petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetlerinin yapılabilmesi mümkün hale gelmekte; ayrıca, çerçevesi ve sınırları belirtilmeksizin, Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plan ve yatırımlar ile savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçların gerçekleştirilmesi imkanı getirilmektedir. Yönetmeliğe temel olan 3573 sayılı Kanun'un yukarıda alıntısı yapılan 20. maddesine bakıldığında, zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesisin yapılamayacağı ve işletilemeyeceği, bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmelerinin kurulmasının ise Bakanlığın iznine tabi olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle, 3573 sayılı Kanun'un geneline yaygın koruyucu hükümler de dikkate alındığında, **zeytinlik sahalarda ve bu sahalara üç kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası ve küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmeleri dışında kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran bir tesisin yapılması mümkün değildir**. Kaldı ki, 3573 sayılı Kanun'da Yönetmeliğin 23. maddesinde sayılan tesislere belli şartlar altında dahi izin verilebileceği yönünde hiçbir hükme yer verilmemiştir. Bununla birlikte, zeytinlik alanların daraltılamayacağı yönündeki hükme istisna olarak gösterilen belediye sınırları içinde bulunan zeytinlik sahalalarının imar hudutları kapsamı içine alınması hâlinde altyapı ve sosyal tesisler dahil toplam yapılaşmanın zeytinlik alanının % 10'unu geçemeyeceği hükmü de dikkate alındığında; elektrik üretim tesisi, petrol ve doğal gaz arama işletmeleri gibi büyük ölçekli tesislerin anılan yapılaşma oranını ne şekilde sağlayacağı da açıklanabilir olmaktan uzaktır. **Sonuç olarak, Yönetmeliğin 23. maddesinin yukarıda belirtilen kısmı, Yönetmeliğin temel aldığı Kanun hükümlerini aşan ve Kanun'un gözettiği koruma amacına aykırı hükümler**

"içermektedir..." gerekçeleriyle 23. maddenin ilk fıkrasının "Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az üç kilometre mesafede zeytin ağaçlarının bitkisel gelişimini ve çoğalmalarını engelleyecek kimyevi atık, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez. Bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal işletmelerin yapımı ve işletilmesi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın iznine bağlıdır." cümleleri bakımından davanın reddine; 4. maddede yer alan "Zeytinlik Saha" tanımının ve **23. maddenin diğer kısımlarının iptaline karar verildiği** anlaşılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden; Aydın İli, Germencik İlçesi, Ömerbeyli Mahallesi, 115 ada, 5-6-7 parsel sayılı taşınmaz üzerinde davalı yanında müdahil tarafından yapılması planlanan "Efe-8 Jeotermal Enerji Santrali (2*25=50 MWe)" projesi ile ilgili olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün 15/06/2017 günlü, 4608 sayılı "ÇED Olumlu" kararının verildiği, bu kararın iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı, İdare Mahkemesince; uyuşmazlığın çözümü amacıyla çevre mühendisliği bölümü, maden mühendisliği bölümü, ziraat fakültesi toprak bilimi ve bitki besleme bölümü, jeofizik mühendisliği bölümü, makina mühendisliği, jeoloji mühendisliği bölümü, elektrik elektronik mühendisliği bölümü ile şehir ve bölge planlama bölümü öğretim üyelerinden oluşan bilirkişi heyeti ile yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen bilirkişi raporunda; dava konusu projenin çift akışkanlı (Binary Cycle) sistem olarak bilinen sistemle jeotermal enerji üretiminin gerçekleştirileceği, jeotermal akışkanların ağır metal ve kimyasalların yanı sıra rezervuar koşullarına bağlı olarak değişken miktarlarda yoğunlaşmayan gazlar ihtiva ettiği, bu gazların rezervuarda belirli bir basınç altında bulunduğundan jeotermal akışkan içerisinde çözünmüş halde bulunduğu, jeotermal enerji santralinin işletme aşamasında jeotermal akışkanın basınç ve sıcaklığının elektrik enerjisine dönüştürülmesi aşamasında akışkan, basınç ve sıcaklık kaybettiği için açığa çıkan yoğunlaşmayan gazların içeriği; CO₂, N₂, CH₄, H₂S, H₂, O₂, Ar, C₂H₆ ve C₃H₈ olduğu, hacimce yaklaşık %99 orandaki CO₂, eser miktardaki diğer gazlara oranla önemli bir yer tuttuğu, nitekim bu hususa ÇED raporunda da yer verildiği, dolayısıyla Binary Cycle sistem ile yapılan enerji üretiminde diğer yöntemler kadar olmasa da bir emisyonun söz konusu olduğu, seperatörden kaynaklanan emisyon jeotermal suların buharındaki mevcut tüm bileşenleri atmosfere ve diğer atık alıcı ortama ulaştırdığı, jeotermal suların buhar analizlerinde yüksek oranda sülfür ve karbondioksit içerdiğinin belirlendiği, bölgede açılan çok sayıda jeotermal kuyu işletilmesi ve enerji üretiminden sonra geriye basılması işleminin tüm kuyular düzeyinde ihmalsiz, hatasız ve sıkı denetimler ile sürdürülmesi gerektiği, toprağa verilen ya da kuyu derinliğinden olası sıvı sızması sonucunda jeotermal sıvı bulaşabileceği ve sulama sularının toprağa başta bor olmak üzere toksik düzeyde tuz ve bazı ağır metal elementlerini taşıdığı, çoraklaşmaya neden olduğu, diğer taraftan, söz konusu **projenin gerçekleştirileceği taşınmazların niteliği açıklanırken**, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Planlaması Kanununa göre "Sulu Mutlak Tarım Arazisi" sınıfı içerisinde değerlendirildiği, dava konusu parselin bulunduğu Büyük Menderes Ovasının devlet yatırımı ile sulama olanağı sağlanmış sulu tarım arazileri olduğu ve bu arazilerde başta pamuk ve mısır olmak üzere ekonomik değeri yüksek tarımsal ürünler yetiştirildiği, **dava konusu parselin çevresindeki arazilerde (kuzeyi çoğunlukla zeytin olmak üzere) pamuk ve mısır tarımı yanında zeytin ve yer yer incir tarımının yapıldığı (nitekim bilirkişi raporunda bu duruma ilişkin fotoğraflara yer verildiği), hem 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu hem de 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun uyarınca dava konusu parsel üzerinde dava konusu tesisin açılmasının uygun olmadığı yönünde tespit ve değerlendirmelere yer verildiği** anlaşılmaktadır.

İşbu Çeviri T.C. Aslından
İNGİLİZCE'ye Tarafımızdan ve
Aşıkhan'ın Onayından Geçmiştir.

n.b.

5

T.C.
DANIŞTAY
ONDÖRDÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2018/5091
Karar No : 2018/8330

Zeytinlik alanlarda yürütülecek faaliyetlere ilişkin olarak öncelikle dikkate alınması gereken özel düzenlemenin 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerin Aşılattırılması Hakkında Kanun hükümleri olduğuna kuşku bulunmamaktadır. Anılan **Kanunun 20. maddesinin, gerekli tedbirler alınmış olsa bile, zeytinlik sahalarda ve bu sahalara 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmeleri hariç kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran ya da sayılan olumsuz sonuçlara yol açma ihtimali bulunan tesislerin yapılmasını ve işletilmesini önlemeyi amaçladığı** açıktır. Diğer taraftan; Danıştay Sekizinci Dairesinin 19/02/2015 günlü, E:2012/4992, K:2015/996 sayılı kararı karşısında, artık kamu yararı kararı alınarak dahi kimyevi atık, toz ve duman çıkaran tesislerin zeytinlik sahalara 3 kilometre mesafe içerisinde yapılması mümkün olmamaktadır. **Bu nedenle, bu tip alanlarda yapılacak projeler için verilen ÇED kararlarının iptali istemiyle açılan davalarda, dava konusu projenin 3573 sayılı Kanun kapsamında söz konusu alanda yapılıp yapılamayacağı hususu öncelikle ele alınmalıdır.**

Uyuşmazlıkta, dava dilekçesinde proje alanında zeytinlik alanların bulunduğu ve bilirkişi raporunda dava konusu parselin çevresindeki arazilerde zeytin tarımının yapıldığı belirtilerek 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun uyarınca söz konusu parsel üzerinde dava konusu tesisin yapılmasının uygun olmadığı belirtilmiş ise de, bilirkişi raporunda, anılan tesisin, 3573 sayılı Kanun kapsamında yapılmasının uygun olmadığı somut bir biçimde ortaya konulamadığı sonucuna varılmıştır.

Bu durumda; dava konusu projenin 3573 sayılı Kanun uyarınca söz konusu alanda yapılıp yapılamayacağının açıklığa kavuşturulabilmesi için, öncelikle bu proje kapsamında kurulacak tesisin, **zeytinliklerin vegatatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesislerden olup olmadığının tespit edilmesi ve dava konusu proje alanının zeytinlik sahalara olan mesafesinin belirlenmesi** amacıyla ek bilirkişi raporu alınarak ya da gerekirse mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak uyuşmazlığın esası hakkında yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle; Aydın 2. İdare Mahkemesinin 24/09/2018 günlü, E:2017/759, K:2018/886 sayılı kararının **BOZULMASINA**, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, **2577 sayılı İdari Yargılama Usûlü Kanunun 20/A-2-(i) maddesi uyarınca, karar düzeltme yolunun kapalı olduğunun duyurulmasına, 27/12/2018 tarihinde oybirliği ile karar verildi.**

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
Levent	Nalan	Ahmet	Mehmet Ali	Mahmut
ARTUK	TERZİ	ARSLAN	CERAN	BALLI

İşbu Çeviri TÜRKÇE Aslından
İNGİLİZCE'ye Tarafından ve
Aslına Sadık ve Doğrudur.
Yeminli Tercüman

n.b.

6